

ע"פ 774/13 - המערער: פלוני נגד המשיבה: מדינת ישראל

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 774/13

לפני: כבוד השופט א' רובינשטיין
כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט י' עמית

המערער: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת
מיום 20.12.2012 בתפ"ח 8/10 שניתן על-ידי ס'
הנשיא י' כהן, והשופטים א' הלמן וב' ארבל

תאריך הישיבה: ב' בכסלו התשע"ה (24.11.2014)

בשם המערער: עו"ד אחמד מסאלחה

בשם המשיבה: עו"ד אופיר טישלר

פסק-דין

השופט י' עמית:

שלושה כדורי אקדח פילחו את גופה של המנוחה האלה פ. (להלן: המנוחה) בלילה שבין 6.2.2010 לבין 7.2.2010, בעת ששכבה במיטתה בחדר השינה בדירת מגוריה. שני כדורים פגעו בחזה המנוחה בצד שמאל וכדור שלישי

חדר לראשה דרך רקתה הימנית לאחר שנורה בזווית ישרה מטווח קרוב. אין חולק כי כל שלושת הכדורים נורו מאקדח שהוחזק על ידי המערער, אלא שלטענת המערער, הכדורים נפלטו מאקדחו בשוגג.

המערער הורשע בבית המשפט המחוזי ברצח בכוונה תחילה לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין) ונדון למאסר עולם וכן לארבע שנות מאסר בפועל בגין עבירות נשק לפי סעיף 144(א) ו-(ב) לחוק העונשין, אשר ירוצו בחופף למאסר עולם.

על כך נסב הערעור שלפנינו.

1. משפטו של המערער בבית משפט קמא התארך לאחר שהמערער ניהל הגנתו עד תומה, חקר את המומחים מטעם המדינה, הביא מומחים מטעמו כדי להוכיח זוויות ירי כאלה ואחרות, העסיק מומחה אנימציה שערך סרטון אשר מדגים, לשיטתו, את התנוחה האפשרית בה שכבה המנוחה בעת שאירעה "התאונה" המצערת ועוד כהנה וכהנה. בית משפט קמא לא הניח אבן על אבן, וניתח בפירוט כל טענה ובדל טענה בהכרעת דין המשתרעת על כמאה עמודים, בה נדחתה לחלוטין גרסת המערער.

לסופו של יום, הדברים אכן פשוטים וברורים. אין חולק כי ארבע יריות נורו בחדר, שלושה כדורים חדרו לגופה של המנוחה ואחד פגע בדלת הארון בחדר השינה מול המיטה בגובה של כמטר. למעט אמירה של המערער כי באמצע הלילה נטל את האקדח מהארון, שיחק באקדח ואז נפלטו הכדורים, אין לפנינו כל גרסה המסבירה כיצד ייתכן כי ארבעה כדורים ייפלטו מאקדח חצי-אוטומטי, כאשר כל יריה מצריכה לחיצה-סחיטה של ממש על ההדק. המערער טען כי לגם כרבע ליטר ויסקי קודם לכן ולכן נפגעה המוטוריקה של יד ימינו שאחזה באקדח ואצבעו לחצה ללא כוונה על ההדק. ניחא אילו היה מדובר ביריה אחת, אך גם מוטוריקה פגומה אינה יכולה להסביר ארבע (!!!) לחיצות על ההדק. המערער ידע לספר לפרטי פרטים עובדות שונות, אך כאשר נתבקש להסביר כיצד נפלטו הכדורים שפגעו במנוחה, חזר וטען בבית המשפט "לא יודע בדיוק מה עשיתי...לא יודע בדיוק מה קרה" (עמ' 935 לפרוטוקול). בפסק דינו הדגיש בית משפט קמא, כי כל אימת שהמערער נשאל מה בדיוק קרה "הוא נאחז בעוצמה בגרסת ה'איני זוכר' שלו, באופן שנחזה מלאכותי ולעיתים אף פתטי...כל אימת שהוא נשאל לעומקן של התרחשויות אלה, הוא נסוג לתוך מעטה הערפל האופף את גרסתו ונמנע ממסירת גרסה סבירה".

2. הקדמנו את המאוחר, ונחזור אחורה בזמן ליום 10.2.2009, בדיוק שנה לפני הלילה בו מצאה המנוחה את מותה, שאז הופיעה המנוחה בבית הספר בו עבדה כמורה, ו"פנס" מתנוסס בעינה. הייתה זו הפעם השניה בה הגיעה המנוחה לבית הספר כאשר עינה חבולה, וגם הפעם כיחדה מחברותיה המורות את שעולל לה המערער, וסיפרה כי נפצעה לאחר שמעדה והחליקה (פעם סיפרה המנוחה כי החליקה במדרגות ופעם כי החליקה במקלחת).

גרסתו של המערער שתיאר יחסים הרמוניים עם המנוחה בבחינת "הכל דבש", התנפצה בבית המשפט המחוזי לאחר ששורה של עדים עלו על הדוכן וסיפרו את שידעו כולם, כי המנוחה סבלה מנחת זרועו של המערער. מספר מורות, שניכר היה כי אינן ששות למסור את עדותן, סיפרו כי המנוחה שיתפה אותן בבעיות ששררו בינה לבין המערער ואף על כוונתה להתגרש ממנו, וכי החבלה בעין נגרמה מאלימות שספגה המנוחה מידי המערער. אחותה של המנוחה העידה על התנהגותו האובססיבית והאלימה של המערער כלפי המנוחה במהלך שנות נישואיהם, שהתבטאה הן באלימות שכללה משיכת שיער, כאפות וזריקת חפצים לעברה, והן בהפגנת קנאה ושיחות טלפון רבות. האחות אף

תיעדה בתמונות את הפגיעה בעינה של המנוחה ביום 10.2.2009 וסיפרה כי המנוחה אמרה לה כי המערער השליך לעברה מכשיר פלאפון וכך נפגעה בפניה. אביה של המנוחה סיפר כי ראה פעם את בתו חבולה בפניה ו"העיניים היו מפוצצות כמו תאונה דרסטית לא רואים את העין שלה", וכי המנוחה ספרה לו כי באחת הפעמים המערער השליך לעברה סכין. תשע שנים הייתה המנוחה נשואה למערער, נולדו להם שלושה ילדים, ולדברי אביה, שלוש-ארבע השנים האחרונות לחייה היו קשים כדי כך שהמנוחה אפילו נמלטה לבית הוריה. אביה של המנוחה אישר כי למרות שידע שהיא סובלת, השיב אותה לבית המערער: "הייתה כמה פעמים אצלי ברוגז בבית, באו אנשים להחזיר אותה לפי הנהוג אצלנו וכל הזמן, יכול להיות שהייתי תמים, כי הקשבתי לאנשים מכובדים והייתי מחזיר אותה והיא סבלה מאוד, קיבלה מכות שאני אומר שחיות לא היו מקבלים ככה".

אפילו אביו של המערער נאלץ לאשר בחקירתו במשטרה כי המנוחה נחבלה בעינה מטלפון "שנפל לה על העין".

3. למעשה, גם המערער נאלץ בסופו של דבר לאשר כי בינו לבין המנוחה נתגלעו ריבים ומחלוקות. דעתו של המערער לא הייתה נוחה מכך שהמנוחה עבדה שעות נוספות בבית הספר, ולא הספיקה גם לבשל וגם לסדר את הבית: "כן, אחרי בית הספר שהיא תבשל... היא לקחה שעות נוספות וזה לא אהבתי". המנוחה רצתה ללמוד לתואר שני, אך גם לכך המערער התנגד. כשנשאל המערער אם נכון שרצה שהמנוחה תהיה יותר בבית השיב "כן, מה הבעיה". בנוסף, היו בין השניים ויכוחים על כסף, על כך שהיא עוזרת למשפחה שלה.

על מידת האובססיביות בה נהג המערער כלפי המנוחה ניתן לעמוד מפלט הטלפונים שהוצג, ממנו עולה כי המערער נהג להתקשר למנוחה עשרות פעמים ביום, וכך גם עשה ביום שקדם ללילה בו נורתה המנוחה.

כל אלה, הביאו את בית משפט קמא למסקנה לפיה:

"הנאשם נהג באלימות כלפי המנוחה מסיבות שונות ומשונות, ביניהן - שעות עבודתה הרבות, תלונותיו גבי הטיפול בילדים, מתן עזרה כלכלית לבני משפחתה, שבשלן נאלצה המנוחה לעזוב את ביתה ואת ילדיה ולהתגורר בבית הוריה".

4. האלימות והאובססיביות שהפגין המערער כלפי המנוחה, גם ביום שקדם למותה, "צובעים" בצבע עכור את קו ההגנה שלו, כביכול ארבעה כדורים "נפלטו" להם סתם כך מאקדח ה-FN 9 מ"מ שאותו השיג בדרך-לא-דרך כארבעה חודשים לפני האירוע.

אך עודנו באים לבחון גרסה-לא-גרסה זו של המערער - אשר "עשה רושם רע ומניפולטיבי בעדות ובהתנהלותו" כדברי בית משפט קמא - נספר לקורא כי בני הזוג התגוררו בדירה בקומה השלישית בבניין בו מתגוררת משפחת המערער. מסרטי מצלמות האבטחה בבית עולה כי לאחר שהמנוחה נורתה בין השעות 01:30-02:00, המערער עזב את הזירה והותיר אותה מתבוססת בדמה, מבלי להזעיק עזרה רפואית. המערער נראה במצלמות כשהוא יוצא מן הבית בשעה 02:14, נועל נעליים ולבוש בבגדים חורפיים ונוסע במכוניתו ליעד בלתי ידוע. בשעה 02:17 התקשר המערער לאחיו מ. ושוחח עמו משך 17 שניות. לאחר מכן נראית האחות ר. יורדת אל קומת הקרקע בה מתגורר אביו של המערער וכעבור דקה עולה חזרה. האב נראה עולה במדרגות לכיוון דירת המערער ויורד כעבור שתי דקות חזרה לדירתו בקומת הקרקע. לאחר מכן מתבצעות שתי שיחות קצרות בין המערער לבין אחיו מ., ובשעה 02:26 אביו של

המערער עולה שוב מדירתו כשהוא לבוש בגדים אחרים. בשעה 02:27 חוזר המערער לבית נפגש עם אחיו מ. ומשוחח עמו, כשהוא לא נראה נסער במיוחד, בניגוד לבני משפחתו שתיארו אותו כהיסטרי, וכמי שבכה וצעק והטיח את ראשו בקיר. דקותיים לאחר מכן, בשעה 02:29, מאן דהוא טורח לכבות את מצלמות האבטחה בבית.

בשעה 03:02 מקבלת המשטרה דיווח ממוקד הצלה כי אדם התייצב במוקד ודיווח על כך שמישהו נהרג בביתו. דקותיים לאחר מכן מתקשר אביו של המערער למפקד תחנת המשטרה בנצרת ודיווח לו על הירי. בשעה 03:19 מתקשר האח מ. למד"א ודיווח על אישה פצועה אנושה מירי, וצוות מד"א מגיע למקום בשעה 03:30, כמעט שעתיים לאחר שהמנוחה נורתה. עד שהמשטרה הגיעה לזירה, מאן דהוא הספיק "לנקות" את חדר השינה מקליע ושני תרמילי אקדח (אחד התרמילים נמצא תחת כתפה השמאלית של המנוחה עודנה שרועה על המיטה). המצלמות חזרו לפעול בשעה 05:00.

כאשר המערער נשאל על כך, הוא בחר לשמור על זכות השתיקה וגם בעדותו בבית המשפט לא ידע להסביר את פער הזמנים בין הירי ועד להזעקת מד"א.

5. נוכח כל אלה, הקורא תמה מן הסתם, על מה ולמה כילה בית המשפט המחוזי את זמנו במשפט שהתארך כל כך? בנקודה זו נרחיב מעט, אך לא יתר על המידה, בקו הגנתו של המערער.

שלושה קליעים פגעו במנוחה. שניים חדרו היישר לשד השמאלי (נתברר כי למרות שנמצא חור חדירה אחד בלבד, שני קליעים חדרו דרך אותה כניסה) ופלחו את לבה ואת הריאה השמאלית. כדור נוסף נורה מטווח קרוב הישר לרקה וחלף דרך גזע המוח של המנוחה וגרם מיידית למותה. אפילו הדיוט יכול להתרשם כי הקליע שנורה לרקתה של המנוחה נורה מטווח קרוב, נוכח החלקיקים השחורים הקטנים הנחזים בצד ימין של פני המנוחה בתצלום שנלקח בזירה. מכל מקום, מחוות דעתה ומעדותה של גב' אסיה וינוקורוב, ממעבדת סימנים וחומרים במז"פ, עולה כי להערכתה נורתה המנוחה במרחק שאינו עולה על 25 ס"מ. המומחית אף הדגישה כי נקבה במרחק זה לשם הזהירות, אך היא עצמה סבורה כי המדובר במרחק של כ-15 ס"מ בלבד.

המערער, אשר לא חסך בהבאת מומחים מטעמו, לא הגיש חוות דעת מומחה לסימני ירי, כך שגב' אסיה וינוקורוב הייתה המומחית היחידה לסימני ירי שהופיעה לפני בית משפט קמא, וחוות דעתה כי הירי נעשה במרחק של 15-25 ס"מ מרקתה של המנוחה הייתה מהימנה על בית המשפט.

העובדה שהמנוחה נורתה ברקתה מטווח קרוב, בצירוף העובדה שהמנוחה נמצאה שרועה פרקדן על גבה בצד ימין של המיטה (מנקודת מבט של מי ששוכב במיטה) כשראשה מונח על הכרית הימנית ומוטה שמאלה, תנהיר לנו את גרסתו של המערער.

6. בגרסתו הראשונה במשטרה, ולאחר שהתייעץ לבקשתו עם עורך דין, טען המערער כי עמד במרחק מה משמאל למיטה, סמוך לארון הבגדים (השרטוט ת/14ב'), ובתשובה לשאלה אף השיב בזהירות ובהיסוס כי עמד "רחוק מהמיטה" במרחק של למעלה ממטר (ת/15 עמ' 57-58, 64). החוקרים הטיחו במערער כי גרסתו אינה הגיונית מאחר שהירי בוצע מטווח קרוב מאוד. ואכן, במהלך השחזור, שינה המערער את טעמו וטען כי לאחר שהוציא את האקדח מהארון,

ישב על המיטה בצד שמאל קרוב למראשות המיטה, וכאשר המנוחה התעוררה ושאלה אותו לפשר מעשיו, הוא הסתובב לעבר המנוחה כשהוא אוחז באקדח ואז נפלט לו כדור. אלא שגם בשחזור, לא הדגים המערער ירי מטווח קרוב ובזווית ישרה לרקתה של המנוחה.

המערער הגיש סרטון אנימציה שנערך על ידי מומחה מטעמו, שבו הוא נראה עומד ומסתובב כשהוא מחזיק אקדח בידו הפשוטה באלכסון (לא ברור מדוע היד פשוטה לפני-י"ע), ממנו "נפלטים" שלושה כדורים בעוד אצבעו לוחצת משום-מה שוב ושוב על ההדק. ברם, תרחיש זה אינו יכול לעמוד בשל העובדה הפשוטה, שאפילו על פי סרטון האנימציה המוזמן, המרחק בין ידו של המערער לבין רקתה של המנוחה עולה בהרבה על 25 ס"מ (ואזכיר כי ככל הנראה המרחק ממנו נורתה המנוחה ברקתה אף היה קטן יותר).

סרטון האנימציה מציג תזה לא סבירה, ולפיה המנוחה מצאה לנכון להתרומם מעט ולהביט לאחור אל גב המיטה, במקום להביט מופתעת אל היד האוחזת באקדח או אל המערער כגרסת המערער עצמו. ועיקרו של דבר, גם על פי סרטון האנימציה, לא מתקבלת זווית ירי ישרה לרקתה הימנית. זאת, מן הטעם הפשוט שאדם אינו יכול לסובב את צוארו לאחור, עד כמעט 180 מעלות, כפי שהיה נדרש כדי שהכדור יפגע ברקתה הימנית של המנוחה בזווית ישרה של כ-90 מעלות, אילו אכן עמד (או ישב) המערער בצד שמאל של המיטה.

לגרסתו של המערער, המנוחה הביטה לעברו בעת הירי. אך גם בהנחה שהמנוחה גילתה משום מה, בשניות האחרונות לחייה, התעניינות רבתי בגב המיטה והסיטה את מבטה לאחור במקום אל המערער שהחזיק בידו אקדח, הרי שכדי להגיע לזווית ירי ישרה לרקה הימנית, היה עליה לסובב את גופה כך שלאחר הירי ברקתה הייתה נופלת על פניה. בכל מקרה, לגרסתו של המערער לפיה ישב או עמד בצד שמאל של המיטה, לא ברור הכיצד ידו הגיעה כמעט לטווח אפס מרקתה הימנית של המנוחה ומדוע המשיך לסחוט את ההדק עוד שתי פעמים לכיוון החזה של המנוחה כפי שביקש המערער להמחיש בסרטון האנימציה. זאת ועוד, מאחר שלשיטתו של המערער, הירייה לרקה חייבת להיות הירייה הראשונה שלאחריה צנחה המנוחה, תמיהה היא מדוע דווקא התרמיל שנורה מאוחר יותר מצא את מקומו מתחת לכתפה השמאלית.

7. הגיונם של דברים כי מי שזה עתה נפלט כדור מאקדחו ופגע חלילה בשוגג בבת זוגו, יגיב בבהלה וירחיק הנשק מידו. לא בכדי לא עלה בידי הסניגור המלומד להצביע בפנינו ולו על מקרה אחד שבו נפלטו בשוגג ארבעה כדורים זה אחר זה, כאשר כל פליטת כדור מצריכה סחיטה מחדש ובכוח לא מבוטל של ההדק, כפי שעולה מחוות דעת מומחה התביעה. שלא לדבר על העובדה שמעשה שטן, המנוחה נפגעה בדיוק בלב ובראש. מובן כי אדם שפוגע ברעהו בשוגג, היה מזעיק מייד את מד"א, אך כפי שהראינו לעיל, לא כך נהגו המערער ובני משפחתו.

8. בית משפט קמא סקר בפסק דינו את תיאור הזירה על פי חוות דעתו של מומחה הזירה רפ"ק פיאמנטה. הלה הגיע למסקנה כי פלג גופה העליון של המנוחה היה מוגבה מהמיטה בעת הירי לחזה וכי הירי לעבר הראש בוצע מימין למנוחה מהאזור הסמוך לצד הימני של המיטה.

לפי הדוח הפתולוגי שנערך על ידי ד"ר ריקרדו נחמן ועל פי דבריו בעדותו, המנוחה הייתה נופלת על פניה ולא על גבה אילו אכן נורתה מצד שמאל כגרסת המערער. לכך יש להוסיף את ניסויי הירי שנעשו על ידי מומחי המשטרה, מהם עולה כי הנשק פעל באופן תקין וכי הקליעים שהוצאו מחזה המנוחה נורו מן האקדח.

המערער השיג בבית משפט קמא על ממצאיהם ומסקנותיהם של מומחי התביעה, טען למחדלים שונים, והשיג, בין היתר, על טיב התחמושת בה השתמשו המומחים כדי לבחון את טווח הירי. בכל אלה עסק בית משפט קמא בפרטי פרטים, שמא אף באריכות יתר, ואיני רואה טעם לחזור על הדברים.

9. בערעור שבפנינו, חזר המערער על אותן טענות שהעלה בערכאה קמא, מבלי להתמודד כלל עם ממצאיו ומסקנותיו של בית משפט קמא, המעוגנות בשכל הישר ובהתרשמותו מהמומחים שהופיעו לפניו. לא למותר להזכיר את ההלכה לפיה אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על ידי הערכאה הדיונית. בית משפט קמא העדיף את חוות דעת המומחים מטעם המשיבה, והלכה פסוקה עמנו כי רשאית הערכאה הדיונית לבכר חוות דעת של מומחה על פני חוות דעת אחרת, לאמץ או לדחות חלקים מחוות הדעת, ואין דרכה של ערכאת ערעור להתערב בכגון דא, אלא במקרים חריגים שאינם מתקיימים בענייננו (ראו, לדוגמה, רע"א 4546/12 שירותי בריאות כללית נ' יעל מימון (14.7.2013); ע"א 1411/11 שירותי בריאות כללית נ' אברמוביץ (6.5.2013); ע"א 7079/09 שיבלי נ' בית החולים האנגלי, בפסקה 5 והאסמכתאות שם (13.2.2012); ע"א 10311/08 כבהה נ' מרכז רפואי הלל יפה, בפסקה 32 והאסמכתאות שם (1.8.2011); ע"א 11035/07 שירותי בריאות כללית נ' אביטן, בפסקה 9 והאסמכתאות שם (20.7.2011); ע"א 7692/09 מרעי נ' בית חולים המשפחה הקדושה, בפסקה 4 והאסמכתאות שם (28.2.2011)).

10. ובכלל, דומה כי במקום להתמודד עם הראיות העיקריות לחובתו של המערער, והיעדר גרסה של ממש מצידו בשאלה הכיצד "נפלטו" ארבעה כדורים מאקדחו שפגעו באיברים חיוניים של המנוחה מטווח כה קרוב, ניסה המערער לקחת את הדיון למחוזות רחוקים ושוליים. כך, לדוגמה, הלן המערער על כך שהמזרן הכחול בצד ימין של המיטה, שם לטענתו ישנה בתם הקטנה בעת הירי, לא נבדק כדי לבחון אם ניתן לאתר סימני טביעות צעדים ושרידי ירי. לשיטת המערער, היה מקום לבדיקה כזו נוכח הטענה כי המנוחה נורתה ברקתה מטווח קרוב בצד ימין.

אלא שאין כל רבותא בשאלה אם ניתן היה למצוא על המזרן סימני דריכה אם לאו. ראשית, ייתכן כי המערער היה יחף או עם גרביים בעת הירי. אך גם אם נעל נעליו בחדר השינה סמוך לשעה שתיים בלילה, הרי מדובר בחדר השינה שלו, כך שלא ניתן היה להסיק דבר אילו טביעות רגליו/נעליו היו נמצאות על המזרן מימין למיטה (בהנחה שניתן בכלל לזהות טביעות צעדים על המזרן). כך גם לגבי שרידי הירי שהמערער סבור משום מה שצריכים היו להתפזר על המזרן לצד המיטה, שהרי המנוח יכול היה לסלק את המזרן בבעיטה קלה לפני שירה במנוחה מטווח אפס סמוך לרקת הימנית. אכן, שרידי ירי על המזרן הקטן בצד ימין של המיטה יכולים היו לשלול עוד יותר את גרסת המערער, אך דומה כי די ב"יש" הראייתי, והטענה כי צריך היה לבחון במעבדה פרטים נוספים בחדר השינה היא בבחינת חכמה שבדיעבד.

11. המערער טען כי בעת הירי שהו בחדר שניים מילדיו, הבת הקטנה שישנה על המזרן בצד ימין של המיטה והבן שישן לצידו על המיטה. מכאן ביקש המערער להסיק כי הימצאות הילדים בחדר שוללת את כוונת הרצח המיוחסת לו.

ברם, גרסתו של המערער נסתרה בעדותה של אחותו ר., שהעידה לתומה כי דקות אחדות לאחר הירי עלתה לדירת המערער ומצאה את שני הילדים במיטותיהם כשהם ישנים, ואף נדרשה לטלטל אותם במקצת על מנת להעיר אותם. גם בשחזור, כאשר המערער נתבקש להסביר היכן הילד היה בעת הירי, הוא מצוין כי אינו מצליח להיזכר.

12. סיכומו של דבר כי המערער העמיד גרסה לא הגיונית, שבית משפט קמא קבע כי אינו יכול "ליחס לה שמץ אמון". מנגד, העמידה התביעה מארג ראייתי עוצמתי המוליך למסקנה חד-משמעית כי המערער ירה בכוונה תחילה במנוחה שלוש יריות שהביאו למותה, כמעט בבחינת הוצאה להורג, נוכח הטווח הקרוב ממנו נורתה המנוחה ברקתה הימנית.

13. בפסק הדין מציין בית משפט קמא כי המערער נראה זהיר-ערני-קשוב בעת חקירתו בבית המשפט. אלא שבעוד שמיעת ההוכחות נמצאת בעיצומה, וכבר התקיימו 15 ישיבות, חלה התפתחות מפתיעה. בא כוחו של המערער דיווח כי הוא מתקשה ביצירת קשר עם המערער, וכי הלה הודיע לו שהוא סבור שיהפוך בקרוב לאלוהים ויוכל להמריא ולעוף. משכך, העלה המערער בשלב זה של המשפט קו הגנה חלופי ולפיו בזמן הרצח הוא היה שרוי במצב פסיכופטי ועל כן הוא זכאי ליהנות מעונש מופחת לפי סעיף 300א(א) לחוק (המערער לא טען לתחולת סייג אי השפיות לפי סעיף 34ח לחוק העונשין).

למותר לציין כי לאורך כל חקירותיו במשטרה ובבית המשפט לא העלה המערער כל טענה במישור הנפשי. למרות זאת, יצא בית המשפט מגדרו ונענה לבקשת המערער לשלוח אותו להסתכלות. הפסיכיאטרים ד"ר נחמקין וד"ר קנול ב"שער מנשה" הביעו עמדתם, בעקבות ההסתכלות, כי המערער אינו לוקה במחלת נפש כלשהי והוא כשיר לעמוד לדין, וכי להתרשמותם המערער מתחזה. למרות זאת, נענה בית המשפט לבקשת המערער והורה על הסתכלות נוספת ב"שער מנשה". גם הפעם לא העלתה ההסתכלות דבר, אלא שהפעם נערכה למערער גם בדיקה פסיכו-דיאגנוסטית שהעלתה "ממצאים המצביעים על ניסיון מגמתי (של המערער - י"ע) להציג את מצבו כפתולוגי יותר מאשר הוא לאמיתו של דבר".

משכך, השליך המערער יהבו על בדיקה פסיכו-דיאגנוסטית שערך הפסיכולוג נימר סעיד מטעמו ועל חוות דעת משלימה של ד"ר שובל מטעמו (שבחוות דעתו הראשונה לא שלל האפשרות להתחזות). בחוות הדעת המשלימה קבע ד"ר שובל כי המערער סבל בתקופה שקדמה לרצח, מפרודרום של מחלת הסכיזופרניה, קרי "תהליך של ירידה ניכרת במרבית התפקודים המוחיים, לרבות יכולת השיפוט, תהליכי החשיבה, הרגש, ירידה ביכולת השליטה בדחפים, והקוגניציה של החולה" ועל כן היה במצב שבו הוגבלה יכולתו להימנע מעשיית המעשה. על פי חוות דעתו של ד"ר שובל, התהליך התפרץ במהלך תקופת מעצרו של המערער בהליך דכאן.

אציין כי ד"ר שובל לא היה מודע כלל לחוות הדעת הפסיכו-דיאגנוסטית שנעשתה למערער בבית החולים "שער מנשה" ולא הסביר בחוות דעתו מה הייתה השפעת הליקוי הנפשי, לשיטתו, על התנהגות המערער בעת שירה במנוחה.

14. חוות דעתו של ד"ר שובל נדחתה על ידי בית משפט קמא כחסרת יסוד מהטעמים שפורטו בהכרעת הדין, ובית המשפט ציין כי היא אף עומדת בסתירה רבתי לנייר העמדה של איגוד הפסיכיאטריה בישראל בנושא סעיף 300א..

קיצורו של דבר, שבית משפט קמא ביכר את חוות דעתם של מומחי "שער מנשה", שהייתה להם האפשרות לחזות במערער משך שתי תקופות ההסתכלות.

15. בדיון בפנינו חזר המערער ונסמך על חוות דעתו המשלימה של ד"ר שובל, משל היינו בערכאה קמא. מאחר שהדברים כה ברורים ופשוטים בעיני, אומר בקצרה כי אפילו על פי חוות דעתו של ד"ר שובל, המערער רחוק מלעמוד

בתנאים הנדרשים והמצטברים לפי סעיף 300א לחוק העונשין (לתנאי סעיף 300א ראו, לדוגמה, פסק דיני בע"פ 8287/05 בחטרה נ' מדינת ישראל (11.8.2011) (להלן: עניין בחטרה); ע"פ 10669/05 מטוב נ' היועץ המשפטי לממשלה (7.2.2008)).

16. בנקודה זו אין לי אלא להצטרף לשתי הערותיה של השופטת הלמן בפסק דינו של בית משפט קמא.

ראשית, הטענה לתחולת סעיף 300א לחוק העונשין עומדת בסתירה חזיתית לקו ההגנה של המערער.

שנית, למרות שמיקומו הגיאומטרי של סעיף 300א הוא בשלב גזר הדין, בית משפט קמא מצא לברר את הטענה בשלב הכרעת הדין, בהסתמך על הדברים הבאים שאמרתי בעניין בחטרה:

"לעיתים ראוי לצדדים להתייחס כבר במהלך המשפט לאפשרות של ענישה מופחתת לפי סעיף 300א, מאחר והתשתית העובדתית הנפרסת במהלך המשפט לרבות חוות דעת המומחים בתחום הנפשי, עשויה לשמש לצורך שני הסעיפים, וטוב תעשה הערכאה הדיונית אם תנחה את הצדדים בהתאם, כפי שאכן נעשה בענייננו".

על כן חזרתי גם בע"פ 7010/09 אבשלומוב נ' מדינת ישראל (5.7.2012):

"עם זאת, מאחר שבפרקטיקה הצדדים מסתמכים לעיתים על חוות הדעת שהוגשו במהלך המשפט... אני סבור כי במקרים בהם הדיון מתמקד בשאלת אחריותו הפלילית של הנאשם וברי כי הטענה לענישה מופחתת תועלה כטענה חלופית בשלב גזר הדין, יש מקרים בהם ראוי לצדדים להתייחס כבר במהלך המשפט לאפשרות של התקיימות הרכיבים הנדרשים לצורך סעיף 300א. זאת, מאחר שהתשתית העובדתית הנפרסת במהלך המשפט לרבות חוות דעת המומחים בתחום הנפשי עשויה לשמש לצורך שני הסעיפים ומאחר שהמומחים נמצאים ממילא על דוכן העדים והדבר עשוי לחסוך הבאתם לעדות נוספת, או המצאת חוות דעת נוספות בשלב גזירת העונש" (הדגשה הוספה - י.ע.).

ודוק: מקום בו קו ההגנה העיקרי של הנאשם הוא אי שפיות לפי סעיף 34ח לחוק העונשין, יש מקרים בהם רצוי לברר כבר במהלך המשפט, את הטענה החלופית לענישה מופחתת מכוח סעיף 300א לחוק, על אף שמקומו של הסעיף הוא בשלב גזירת הדין. אך קשה להלום מצב בו נאשם בתיק רצח יטען לקו הגנה מסוים כמו טענת אליבי ויטען לחלופין כי אכן הרג את פלוני אלא שהיה במצב שנכנס לגדרו של סעיף 300א לחוק העונשין. בענייננו, משטען המערער כי הירי בוצע בשוגג, לא היה מקום לבחון גרסה סותרת לחלוטין ולפיה אכן ירה במתכוון במנוחה, אלא שנתמלאו בו תנאי סעיף 300א. שתי הטענות אינן יכולות לדור בכפיפה אחת, ובמקרה דנן היה אפוא מקום להקפיד על הפרדה בין שלב הכרעת הדין לבין שלב גזירת הדין, שהוא השלב בו מתאפשר לנאשם בעבירת רצח להעלות טענה לעונש מופחת מכוח סעיף 300א.

17. סוף דבר, שלא מצאתי כי נפל פגם בהרשעת המערערים, ועל כן דין הערעור להידחות.

שׁוֹפֵט

השופט א' רובינשטיין:

א. מסכים אני לחוות דעתו של חברי השופט עמית. מלאכת הסניגור כאן היתה כמעט בלתי אפשרית, נוכח הראיות שבכל היותן נסיבתיות - המערער היה העד היחיד לפשע - היו חותכות. לדידי בלטה במיוחד הפירכה היסודית שבטענה בדבר פליטת כדור מאקדח שעה שעסקינן בארבעה כדורים, ופגיעתם במדויק באיברים החיוניים. הכיצד ניתן לדבר על פליטת כדורים? לכך מצטרף יתר האמור בחוות דעתו של חברי.

ב. הצד הטרגי שבפרשה הוא אבדן אם לילדיה ובת ואחות להוריה ולילדיהם, לשווא, בתוך נסיבות של כוחות חברתיים וסביבתיים חזקים ממנה, אשר מנעו עצירת ההידרדרות בביתה עד לקץ הנורא. הנה אשה צעירה שהיתה בעלת מקצוע, שאיפות התקדמות ופוטנציאל חיים, שבנסיבות שלא היתה לה שליטה עליהן דחקה אל סופה המר. כמה חבל, כמה מיותר.

שׁוֹפֵט

השופטת א' חיות:

אני מסכימה לחוות-דעתו של חברי השופט י' עמית ולכל מסקנותיו.

אכן, מן המסכת העובדתית שנפרשה בפרשה מצערת זו עולה כי המערער גמר אומר בליבו לקטול את רעייתו בשל קנאה אובססיבית ואלימה שאפיינה את יחסו אליה לאורך כל תקופת נישואיהם. המערער לא השלים עם העובדה שהמנוחה העזה לשאוף לקידום מקצועי ולהתפתחות אישית בצד היותה אם ורעיה ועל כן ירה בה בעת שישנה. שלוש היריות שירה, האחת מטווח קרוב שכוונה לרקתה ושתיים נוספות שכוונו לליבה, הם מעשה של הוצאה להורג בדם קר ובדין הורשע המערער בגין מעשיו אלה בעבירת הרצח ונדון למאסר עולם.

שׁוֹפֵט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' עמית.

ניתן היום, ה' בכסלו התשע"ה (27.11.2014).
